

Indikatorer i BRP+ livskvalitetsindex och nuvarande uppföljning av RUS

Underlagsrapport till RUS-revidering 2025–2028

Innehåll

Sammanfattning	
Inledning	1
Indikatorer inom utgiftsområde 19	2
Livskvalitetsindex	3
Livskvalitetindex BRP+	3
Hälsa	6
Arbete och löner	7
Miljö kvalitet	8
Trygghet och säkerhet	9
Slutsats kring livskvalitetsindex	10
Nuvarande RUS indikatorer	11
Stärkt konkurrenskraft	11
Hög och jämlik livskvalitet	12
God resurseffektivitet	13
Slutsats	14
Bilaga 1: Mått från Livskvalitetsindex	15

Sammanfattning

Rapporten går igenom BRP+ livskvalitetsindex och effektmålen i nuvarande RUS, med syfte att åskådliggöra och identifiera olika utvecklingsområden i det regionala utvecklingsarbetet. Rapporten är också ett första steg i att genomlysna hur BRP + livskvalitetsindex skulle kunna användas för att mäta mål kopplade till den regionala utvecklingsstrategin. Det ger en bild av möjligheten att använda livskvalitetsindex som en del i kommande uppföljning av RUS.

Livskvalitetsindex visar att Örebro län ligger i mitten av rankingen över alla län. I vissa delområden (underindex) som bygger upp livskvalitetsindexet tillhör dock Örebro län den tredjedel som har lägst ranking. Det rör delområdena trygghet och säkerhet, miljö kvalitet och arbete/löner.

Även om BRP+ livskvalitetsindex och nuvarande effektmål i RUS tas fram på olika sätt så pekar de mot liknande utmaningar för länet. Generellt går det att se att det finns en koppling mellan ekonomisk utveckling och utmaningar inom sociala och miljömässiga förhållanden. Enligt nuvarande RUS uppföljning finns positiva trender inom olika effektmål, till exempel gällande innovationsgrad och attraktionskraft men flertalet effektmål utvecklas svagt, till exempel inom hälsa, delaktighet, miljö och kompetensförsörjning. Något som också kan ses i livskvalitetsindex, som visar på utmaningar kring arbete och löner vilket kan kopplas till effektmålet kring stärkt konkurrenskraft, utmaningar kring trygghet och säkerhet samt hälsa kan kopplas till effektmålet kring hög och jämlik livskvalitet och till sist utmaningar i indexet kring miljö kvalitet som i sin tur hänger ihop med effektmålet kring god resurseffektivitet.

Sammantaget visar genomgången av delområdena med dess underindex i livskvalitetsindex att det finns vissa utmaningar med indexberäkningarna. Vissa värden saknas i beräkningarna och det är svårt att veta hur indexen har tagits fram, det totala indexet för livskvalitet blir därmed inte transparent, de vill säga det är svårt att dra några slutsatser kring statusen i länet endast genom att använda detta mått. Eftersom indexen inte heller kan jämföras över åren är det också svårt att använda både det totala livskvalitetsindexet och de underliggande indexen för att visa på utvecklingen i länet. De olika områdena som utgör livskvalitetsindex samvarierar också på en övergripande nivå. Till exempel så påverkar hälsoläget i länet måtten kopplat till i utbildning och kompetens men också på andra områden så som inkomst och förmögenhet. Det innebär att inget av dessa områden står för sig själv, sker förbättringar inom ett område kommer det sannolikt också ske förbättringar inom andra områden. De olika indexen som utgör livskvalitetsindex speglar därmed olika aspekter av samma underliggande livsvillkor.

Däremot skulle livskvalitetsindex kunna fungera som en värdemätare på hur länet ligger till jämfört med andra län och de underliggande måtten i indexet skulle kunna användas som enskilda mått kring utveckling inom det specifika området. Indexen kan också fungera som ett diskussionsunderlag i processen med att revidera RUS och för att åskådliggöra utvecklingen i enskilda kommuner. Men generellt bedöms livskvalitetsindex inte kunna användas fullt ut i en större RUS-uppföljning. Dock pågår en utveckling och förbättring av indexen i BRP+ på nationell nivå, så det arbetet ska följas framåt. Bland annat har ett arbete påbörjats för att kunna göra indexen i BRP+ jämförbara över tid.

Inledning

En del av arbetet med att ta fram en ny RUS handlar om att se över indikatorer som är viktiga för att kunna följa att utvecklingen går i önskad riktning, men också att snabbt kunna sätta in rätt resurser om utvecklingen går åt fel håll. Det är då även viktigt att kunna prioritera mellan områden och slutligen mellan indikatorer som har störst betydelse för det regionala utvecklingsuppdraget. Denna rapport går igenom BRP+ livskvalitetsindex och nuvarande effektmål i RUS, med syfte att åskådliggöra och identifiera olika utvecklingsområden i det regionala utvecklingsarbetet och genomlysas hur BRP + livskvalitetsindex skulle kunna användas för att mäta målen kopplade till den regionala utvecklingsstrategin. BRP+ index kring livskvalitet är ett mätsystem som visar hur den regionala livskvaliteten utvecklas, både här och nu, och på lång sikt. BRP+ är utvecklat av Reglabs medlemmar tillsammans med analytiker och experter från olika myndigheter. Arbetet med BRP+ är pågående och utveckling och förbättringar görs kontinuerligt. Denna rapport utgår från hur livskvalitetsindex är konstruerat år 2026 och antagandet är att det kommer ske förbättringar av indexet de närmsta åren. Arbetet med detta följs av analysfunktionen på Regional utveckling.

För att begränsa omfattningen på denna rapport undersöks endast BRP+ livskvalitetsindex, det finns andra delar i BRP+ som behöver undersökas, till exempel hållbarhetsindexen, vilket kommer göras i en egen rapport under året. Nuvarande RUS-uppföljning koncentreras till effektmålen och hur de faller ut vid den senaste genomgången år 2025, för ytterligare information kring det hänvisas till rapporten "läget i länet 2025" eller till den Power-BI rapport med RUS-indikatorer som finns på nätet (se länkar i fotnot 1, sid 11).

Indikatorer inom utgiftsområde 19

Inom utgiftsområde 19 i budgeten finns ett antal olika indikatorer, i bilden nedan syns vilka indikatorerna som används i uppföljningen av utgiftsområde 19.

Bild 1: Alla indikatorer från utgiftsområde 19 (källa: Prop. 2024/25:1 Tabell 2.7 utgiftsområde 19 s.12)

Tabell 2.7 Indikatorer för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län

Regionalekonomiska förändringar		Kortsiktiga indikatorer
Regional ekonomi		Modellbaserad lönesumma ¹
Arbetsmarknad		Arbetsökande ²
Strategiska områden 2021–2030	Prioriteringar	Långsiktiga indikatorer
Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	Hög livskvalitet med goda och attraktiva livsmiljöer	Livskvalitetsindex BRP+ ³
	God samhällsplanering	Bostadsmarknad i balans ⁴
	God tillgång till kommersiell och offentlig service	Tillgänglighet till dagligvarubutik ⁵
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	Väl fungerande infrastruktur för kompetensförsörjning och livslångt lärande	Vuxnas studiedeltagande ⁶
	Utvecklat regionalt kompetensförsörjningsarbete	Matchad förvävsgrad ⁷
Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	Omställning genom starka regionala innovationssystem och smart specialisering	Utbildningsår i företag ⁸
	En konkurrenskraftig, cirkulär och biobaserad samt klimat och miljömässigt hållbar ekonomi	Utsläppintensitet ⁹
	Tillvarata digitaliseringens möjligheter	Företagens digitaliseringsgrad ¹⁰
	Ett gott näringslivsklimat med goda ramvillkor och väl fungerande kapitalförsörjning	Företag nystartade av kvinnor ¹¹
	Internationalisering, investeringsfrämjande och ökad export	Export ¹²
Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet	Förbättrad tillgång till snabbt bredband och ökad digital användning	Tillgång till bredband med hög kapacitet ¹³
	Tillgänglighet genom hållbara transportsystem	Tillgänglighet till drivmedel och kollektivtrafik ¹⁴

¹ Källa: Statistiska centralbyrån (SCB) genom Tillväxtverkets Regionala analys och prognosystem (RAPS) bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken kan inte delas upp på män och kvinnor.

² Källa: Arbetsförmedlingen genom RAPS bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn avser arbetsökande öppet arbetslösa och arbetsökande i konjunkturåtgärder.

³ Källa: BRP+, Tillväxtverket.

⁴ Källa: Boverket bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn baseras på enkätsvar från kommuner och är därmed inte uppdelad på kvinnor och män.

⁵ Källa: Tillväxtverkets plattform för geografiska analyser Pin Point Sweden (Pipos). Indikatorn kan delas upp på kvinnor och män, men det är inte relevant kopplat till denna indikator eftersom det som då visas främst är bosättningsstrukturen, dvs. var kvinnor och män bor.

⁶ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket.

⁷ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Egenföretagare, studerande och anställda utan tillräckliga yrkesuppgifter ingår inte. Indikatorn kan delas upp efter län men inte efter kommundomän.

⁸ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket.

⁹ Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken baseras på svenska ekonomiska aktörer och går därmed inte att dela upp på kvinnor och män.

¹⁰ Källa: Företagens villkor och verklighet (Tillväxtverket). Indikatorn kan inte delas upp på kvinnor och män.

¹¹ Källa: Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser bearbetat av Tillväxtverket.

¹² Källa: SCB bearbetat av Tillväxtverket. Statistiken kan inte delas upp på kvinnor och män.

¹³ Källa: Post- och telestyrelsen bearbetat av Tillväxtverket. Indikatorn omfattar 1 Gbit/s eller fiber i absolut närheten. Statistiken redovisas per hushåll samt per företag och kan därför inte delas upp på kvinnor och män.

¹⁴ Källa: SCB, statistik om kollektivtrafknära lägen. Pipos Tillväxtverket, tillgänglighet till drivmedelstationer. Indikatorn kan delas upp på kvinnor och män, men det är inte relevant kopplat till denna indikator eftersom det som då visas främst är bosättningsstrukturen, dvs. var kvinnor och män bor.

Bilden ovan visar vilka indikatorer som möter respektive förändring som ska uppnås. Det innebär till exempel att förändringar i regional ekonomi mäts genom indikatorn modellbaserad lönesumma. Sedan finns olika Strategiska områden 2021 – 2030 och prioriteringar och indikatorer kopplade till dessa. Indikatorer som är kopplade till de strategiska områdena är mer långsiktiga i sin karaktär. Denna rapport koncentreras till det långsiktiga måttet Livskvalitetsindex enligt BRP+ eftersom det måttet kräver en mer grundlig genomgång.

I första delen av denna rapport går Livskvalitetsindex enligt BRP+ igenom och de nuvarande RUS-indikatorerna, detta görs på en övergripande nivå med några djupdykningar i vissa exempel. Syftet är att undersöka de båda mätmodellerna och på vilket sätt livskvalitetsindex skulle kunna användas i kommande RUS uppföljningar.

I den andra delen jämförs de båda för att identifiera olika utvecklingsområden, vilket också kommer utgöra grunden för kommande diskussioner i revideringsarbetet av RUS.

Livskvalitetsindex

Indexet är en del av en större mätmodell kallad BRP+. Denna mätmodell ska ses som ett ramverk för analys och syftar till att ge en samlad bild över de olika områdena inom regional utveckling. De ingående måtten skapar en brygga mellan ekonomisk utveckling, livskvalitet och hållbarhet. Indikatorerna i BRP+ är tänkta att fungera som ett underlag för dialog och strategiska prioriteringar och inte direkt som ett jämförande mått mot andra regioner. Ett av indexen i BRP+ kallas livskvalitetsindex och nedan förklaras detta index.

Livskvalitetsindex BRP+

Livskvalitetsindex mäter livskvalitet utifrån olika aspekter så som hälsa, arbete, trygghet, miljö, utbildning och sociala relationer och måttet består av ett flertal underindikatorer som vägs samman och formar ett index under varje temaområde nedan. Totalt ingår ett fyrtiotal mått inom ett flertal temaområden:

- Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet
- Trygghet och säkerhet
- Miljökvalitet
- Tillgänglighet till tjänster
- Inkomst och förmögenhet
- Arbete och löner
- Bostad
- Hälsa
- Utbildning och kompetens
- Sociala relationer och tillit
- Subjektivt välbefinnande

Måtten under varje temaområde ovan vägs ihop och bildar ett underindex som sen läggs ihop till det totala livskvalitetsindexet. Till exempel:

I område ”Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet” finns måtten:

- Andel valdeltagande i kommunvalet
- Andel valdeltagande i regionvalet
- Andel kvinnor på ordförandeposter i regionen
- Valdeltagande i det distrikt som hade lägst andel röstande i regionvalet

Dessa vägs ihop till ett index för område ”Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet”. Varje områdesindex vägs i sin tur ihop och är sen det som utgör Livskvalitetsindexet.

Måtten redovisas i KOLADA och färggraderas där färgerna har följande betydelse:

Grön = Den tredjedel som är högst rankade av länen för aktuell indikator/index.

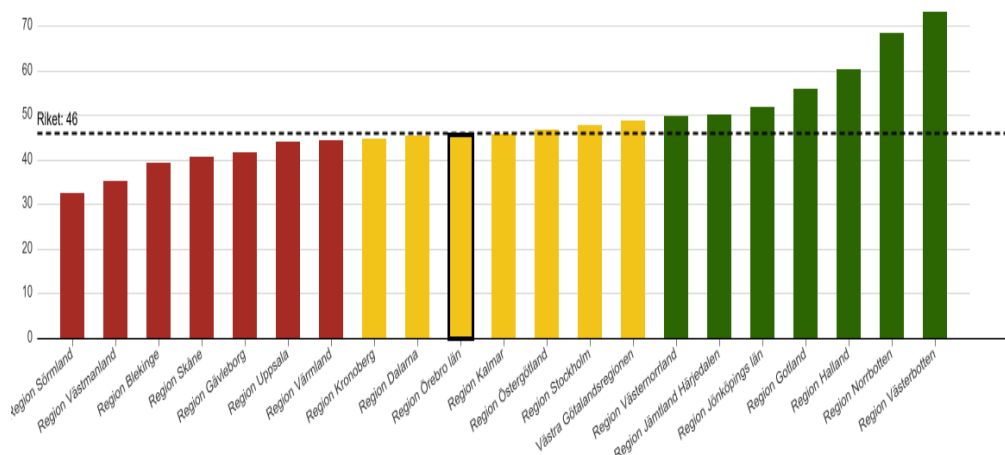
Gul = Den tredjedel mellan lägst rankade län och högst rankade län för aktuell indikator/index.

Röd = Den tredjedel lägst rankade länen för aktuell indikator/index.

Nedan visas det totala måttet Livskvalitetsindex för alla län i Sverige.

Diagram 1: Livskvalitetsindex år 2024 efter län, källa: Kolada

Livskvalitet - Regionindex, Region Örebro län, värde: 46, år: 2024. Källa Kolada

I ovanstående tabell hamnar Region Örebro län i mitten jämfört med andra län (indexmätt på 46). Det län som har högst index är Region Västerbotten med 73 medan Region Sörmland ligger sämst till med ett indexmätt på 32.

För att få en idé vad som skiljer länen åt visar tabellen nedan varje delområdes index för Livskvalitetsindexet. Med måtten för Sörmland, Örebro, Västerbotten och Riket för år 2024.

Tabell 2: Övergripande index för delområden som ingår i livskvalitetindexet, år 2024, källa: Kolada

Regionindex	Sörmlands län år 2024	Örebro län år 2024	Västerbottens län år 2024	Riket år 2024
Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet - Regionindex	29	36	42	31
Trygghet och säkerhet - Regionindex	40	34	94	44
Miljö kvalitet - Regionindex	43	38	90	63
Tillgänglighet till tjänster - Regionindex	53	45	44	63
Inkomst och förmögenhet - Regionindex	23	44	82	41
Bostad - Regionindex	35	55	97	32
Arbete och löner - Regionindex	26	40	75	44
Hälsa - Regionindex	28	47	53	56
Utbildning och kompetens - Regionindex	45	49	58	50
Sociala relationer och tillit - Regionindex	7	40	99	39
Subjektivt välbefinnande - Regionindex	28	74	70	46

Det går tydligt att se skillnaderna mellan dessa tre län där Sörmland ligger lägst i livskvalitetindex och då också har de flesta delområdenas index som röda. Örebro län har mest gula områden och Västerbottens län har alla på grön förutom ett index som är tillgänglighet till tjänster.

För Örebro del visar endast indexet för Subjektivt välbefinnande grönt och det finns tre röda temaområden vilket indikerar att indexet för Örebro län är bland de 33 procent lägst rankade länen. De röda indexen är *Trygghet och säkerhet*, *Miljö kvalitet* samt *Arbete och löner*.

Indexen består av olika mått och det återstår arbete för att fullt ut förstå hur de räknas ut, men för att åskådliggöra några aspekter av vad som påverkar vad så kommer följande del av rapporten undersöka några av indexmåten i tabellen ovan lite

närmare. Hälsa undersöks eftersom det enligt nuvarande RUS-indikatorer är ett utvecklingsområde, de andra områdena eftersom de är rödmarkerade i tabellen ovan.

Hälsa

Område Hälsa är gulmarkerat och har ett index på 47. Det innebär att länet ligger i mitten jämfört med andra län (mått för riket är 56). Nedan redovisas de mått som igår i detta index och måtten är i sin tur är färgkodare där röd innebär att länet ligger i den lägsta tredjedelen av alla län.

Tabell 3: Övergripande index för delområdet hälsa som ingår i livskvalitetindexet, år 2024, källa: Kolada

Nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hälsa								
Medellivslängd kvinnor, år	83,8	84,0	84,2	84,2	84,4	84,5	84,6	84,7
Medellivslängd män, år	79,6	79,9	80,0	80,3	80,5	80,6	80,7	81,0
Invånare med fetma, andel (%)		16,0		21,0	20,0	20,8		19,4
Incidens av cancer, åldersstandardiserat, antal/100 000 inv	840	823	844	779	886	934	702	
Incidens av hjärtinfarkter, åldersstandardiserat 20+ år, fyraårsmedelvärde, antal/100 000 inv	323	286	290	266	274	260	288	
Förekomst av diabetes typ 2, andel (%)	6,2	6,3	6,5	6,6	6,7	6,8	7,0	7,0
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)		70,0		71,0	70,0	69,5		71,7
Invånare med bra självskattad tandhälsa, andel (%)		75		76	75	71		72
Hälsa - Regionindex								47
Hälsa – Regionindex Kvinnor								58
Hälsa – Regionindex Män								41

Genom färgerna går det då att utläsa hur länet ligger till mot andra län. En viktig del är att först se vilka delar som Örebro län ligger sämst till vid jämförelse mot andra län (rödmarkerade). En svaghet i indexet är att de inte går att jämföra över åren. Men vi kan se att indexet för kvinnor (58) är rödmarkerat dvs det är bland de lägsta jämfört med andra län. Men som sagt skulle det finnas index för flera år så skulle de inte gå att jämföra med varandra, nu finns bara 2024 som det senaste året.

Det som däremot går att följa över tid är de enskilda indikatorerna som står ovanför indexen i tabellen ovan. Här går det att se att t.ex. medellivslängden för män är lägre än i andra län men samtidigt att invånare med bra självskattat hälsotillstånd är bra jämfört med andra län. Men det ger också vid hand att indexen har vissa problem då det inte finns värden på alla mått som ingår. Det beror på att vissa mått inte mäts varje år och att det därmed blir eftersläpningar, de vill säga de nyaste värdena på måtten ligger något eller till och med några år bakåt i tiden. Det återstår också arbete med att undersöka hur själva beräkningarna går till, det är inte tydligt hur indexberäkningarna har gjorts.

Det totala indexet kring Hälsa visar på gul färg (47), vilket indikerar på att länet ligger i mitten vid jämförelse mot andra län. Med det går också att undersöka dessa mått på kommunnivå, detta kan göras för att få ytterligare en dimension i analysen.

Till exempel går det att se att det totala hälsindexet för Hällefors och Ljusnarsberg är rött, med indexvärde 35 (riket ligger på 56 och länet 47). För Ljusnarsberg och Hällefors är många av måtten röda till exempel medellivslängd och självskattat hälsotillstånd. Så det går därmed att göra ytterligare analyser på kommunnivå kopplat till alla underindex och måtten som ingår.

Arbete och löner

Tabell 4: Övergripande index för delområdet arbete och löner som ingår i livskvalitetindexet, år 2024, källa: Kolada

Nyckeltal/År	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Arbete och löner								
Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%)	28,1	29,2	29,1	29,4	29,2	29,4	30,4	29,0
Sysselsättningsgrad, utrikes födda 20 - 64 år, andel (%)				61,5	64,8	68,3	69,3	69,2
Ginikoefficient - förvärvsinkomst, index	0,384	0,382	0,383	0,385	0,383	0,372	0,373	
Kvinnors andel av männens lönesumma, dagbefolkning, andel (%)	75,4	75,2	76,0	76,2	75,5	75,1	75,7	
Anställda som arbetar i yrken som stämmer väl överens med deras utbildning, andel (%)			72	72	72	72	72	
Sysselsättningsgrad 20 - 64 år, andel (%)				78,1	79,7	80,9	81,0	80,6

Långtidsarbetslösa i befolkningen, 25 - 65 år, andel (%)	3,9	3,7	3,7	4,7	5,0	4,1	3,7	3,8
Invånare 16 - 84 år som är oroliga över att förlora sitt arbete, andel (%)		12,6			11,4	12,1		13,3
Arbete och löner - Regionindex								40
Arbete och löner - Regionindex Kvinnor								47
Arbete och löner - Regionindex Män								50

I tabellen ovan visas mått för index Arbete och löner. Totalt så ligger länet lågt jämfört med andra län med ett totalt index på 40 (mättet för riket är 44), även här ligger indexet för kvinnor lågt (47) jämfört med andra län. Gällande måtten som ingår i indexet så sticker sysselsättningsgraden ut som rödmarkerad. Det innebär då att länet ligger i lågt jämfört med andra län. Observera att det också saknas värden på några av måtten för senaste mätåret. På kommunnivå är det stora skillnader mellan kommunerna i länet där t.ex. Hällefors kommun är rödmarkerad med ett värde på 32 samtidigt som Lekebergs kommun är grönmarkerat med ett värde på 72.

Miljö kvaliteten

Tabell 5: Övergripande index för delområdet miljö kvaliteten som ingår i livskvalitetindexet, år 2024, källa: Kolada

Nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Miljö kvaliteten								
Sjöar med god ekologisk status, andel (%)	30,5	30,5	30,5	30,5	30,5	29,0		
Vattendrag med god ekologisk status, andel (%)	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2		
Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%)	97,9	97,9	97,9	97,9	97,9	98,4		
Miljö kvaliteten - Regionindex								38

Område Miljö kvaliteten är rödmarkerat för länet, här finns en rad mått som ger ett totalt indexvärde på 38. Jämfört med riket (värde på 63) så är det lågt och länet ligger i den lägsta nivån jämfört med andra län. Det går här att diskutera vilken påverkan det regionala utvecklingsarbetet har på måtten, och i vilken mån regionen ska arbeta med dessa typer av frågor. Men med det sagt så påverkar måtten andra index och mått som

i sin tur är områden som tydligare ingår i det regionala utvecklingsarbetet. Till exempel om grundvattnet inte håller god kvalitet så kan det påverka människors hälsa, livsmiljö, men också jordbruksproduktion etc.

Trygghet och säkerhet

Tabell 6: Övergripande index för delområdet trygghet och säkerhet som ingår i livskvalitetindexet, år 2024, källa: Kolada

Nyckeltal	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Trygghet och säkerhet								
Invånare 16 - 84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%)		28		31	32	28		30
Trygghet och säkerhet - Regionindex								34
Trygghet och säkerhet – Regionindex Kvinnor								-40
Trygghet och säkerhet – Regionindex Män								107

I tabellen ovan återfinns indikatorer för index kring Trygghet och säkerhet. I detta index finns bara ett mått och det är lite osäkert hur detta index räknas ut. Det är också svårtytt utfall i måtten då t.ex. regionindex för män blir över 100. Det gör att det att indexet är svårtolkat. För länet är det totala indexet dock lågt jämfört med andra län (värde 34, för riket 44) och även här är indexet för kvinnor lågt jämfört med andra län (värde 40). Här åskådliggörs också svårigheten att veta hur egentligen detta index räknas ut. Utfallet på måttet är 30 för år 2024, men det totala indexet blir 34, här krävs en djupare undersökning och dialog med de som tar fram BRP+.

Nedbrutet på kommunnivå finns även här stora skillnader där till exempel Ljusnarsbergs kommun ligger på ett lågt värde (29) medan Laxå kommun är grönfärgat och har ett värde på 80. Men för Laxå finns bara uppgifter på det underliggande måttet från år 2022 där 17 procent mellan 16–84 år avstår från att gå ut ensam. Vilket också ger en del frågor kring hur måttet tas fram på länsnivå.

Slutsats kring livskvalitetsindex

Sammantaget visar genomgången av de ovanstående områdena att det finns vissa utmaningar med indexberäkningarna, vissa värden saknas i beräkningarna och det är svårt att veta hur indexen har beräknats, det totala indexet för livskvalitet blir därmed inte transparent. Eftersom indexen inte heller kan jämföras över åren är det också svårt att använda både det totala livskvalitetsindexet och de underliggande indexen för att visa på utvecklingen i länet. Alla mått viktas också på samma sätt när de räknas ihop, vilket innebär att alla underliggande mått betyder lika mycket för utfallet i totalindexet.

De olika områdena som utgör livskvalitetsindex samvarierar också på en övergripande nivå. Till exempel så påverkar hälsoläget i länet (och i kommunerna) på måtten i utbildning och kompetens men också på andra områden så som inkomst och förmögenhet. Det innebär att inget av dessa områden står för sig själv, sker förbättringar inom ett område kommer det sannolikt också ske förbättringar inom andra områden. De olika indexen som utgör livskvalitetsindex speglar därmed olika aspekter av samma underliggande livsvillkor. Till exempel är grunden för ett livskraftigt och hållbart näringsliv att människor har en bra livsmiljö, känner sig trygga och har en god hälsa, människors hälsa påverkas i sin tur bland annat av utbildningsnivå, sociala relationer och tillit.

Men med detta sagt så kan de underliggande måtten i indexen användas som enskilda mått kring utveckling inom det specifika området (se Bilaga 1 för exempel på intressanta mått att följa i kommande RUS-uppföljning). BRP+ livskvalitetsindex skulle också kunna fungera som en värdeämätare på hur länet ligger till jämfört med andra län. Men även om livskvalitetsindex på länsnivå kan vara grönmarkerat så gömmer det också olika skillnader på kommunnivå. Men eftersom det även finns index på kommunnivå så går det också att se olika skillnader mellan kommuner, vilket skulle kunna användas som ett diskussionsunderlag i det regionala utvecklingsarbetet. De enskilda måtten skulle också kunna användas till att undersöka trender, de vill säga hur måtten utvecklar sig över tid.

Den övergripande bedömningen är dock att det återstår en del arbete för att detta ska kunna fungera på ett bra sätt och på nationell nivå pågår redan ett arbete för att förbättra beräkningar och göra måttet jämförbart över åren. Så småningom kommer därför BRP+ som helhet samt livskvalitetsindexet att kunna få en större användbarhet i att mäta utvecklingen i det regionala utvecklingsarbetet.

Nuvarande RUS indikatorer

Här går de övergripande effektmålen i RUS:en igenom för ytterligare fördjupning hänvisas till rapporten läget i länet och den Power BI-rapport som beskriver alla ingående indikatorer¹.

För att de övergripande målen kring länets utveckling (stark konkurrenskraft, hög och jämlik livskvalitet och god resurseffektivitet) ska uppfyllas så finns en rad olika effektmål som är kopplade till de övergripande målen. Nedan följer en genomgång av dessa effektmål med bedömning kring om målen kommer att kunna uppfyllas till år 2030.

Under varje effektmål (varje stapel i bilderna nedan) finns en eller flera mått som bedöms var för sig, sen görs en sammanlagd bedömning som avgör vilken färg effektmålet får. Grön färg betyder att utvecklingen går åt rätt håll med möjlighet att nå målet till 2030, gul färg betyder att utvecklingen går åt rätt håll, men för långsamt för att nå uppsatt mål i RUS. Röd färg betyder att utvecklingen går åt fel håll eller står stilla. Varje effektmål är kopplade till olika indikatorer (se beskrivning i RUS) och färgkodningen på effektmålen beror på hur dessa indikatorer har utvecklats. För en mer detaljerad redovisning av indikatorerna hänvisas till rapporten ”Läget i länet 2025” och den digitala redovisningen av indikatorerna kopplade till RUS (fotnot 1).

Stärkt konkurrenskraft

Diagram 2: bedömning av effektmål för målet stärkt konkurrenskraft 2025

Ovan ses de olika effektmål som är kopplade till det övergripande målet stark konkurrenskraft. Fyra av målen bedöms kunna uppfyllas till år 2030 och fyra bedöms

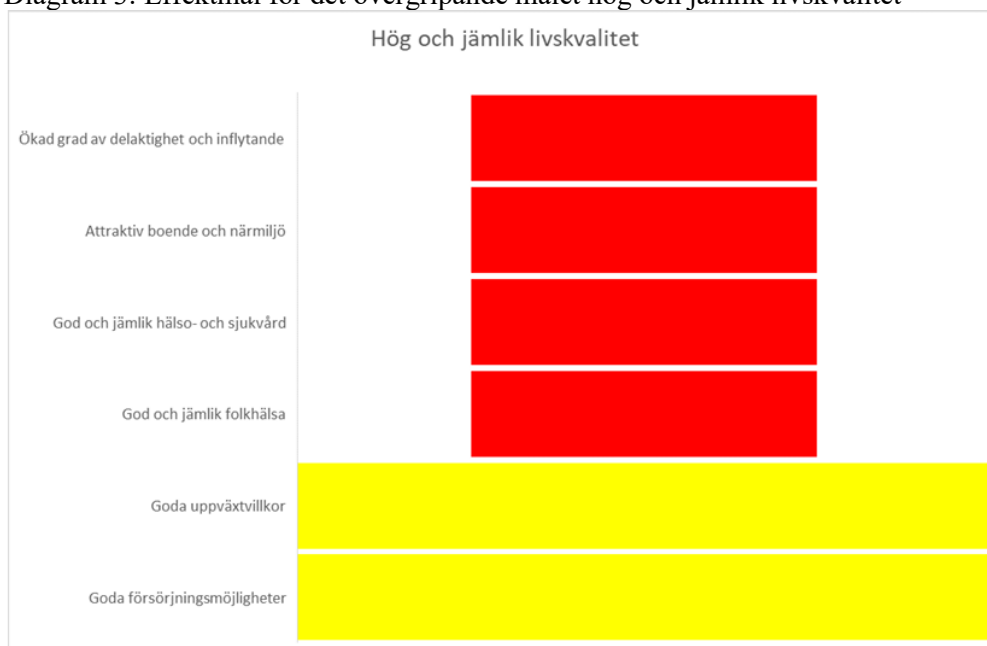
1. ¹ Läget i länet: länk: [Läget i länet](#), Power-BI rapport: [Microsoft Power BI](#)

inte kunna uppfyllas till år 2030. Till exempel sjönk andelen nystartade företag år 2025 och antalet konkurser per 1000 företag var lika stor som år 2024. Men indikatorerna är konjunktur känsliga och framtida utveckling beror till stor del hur olika omvärldsfaktorer utvecklas över tid. Därför bedömdes det övergripande målet vara möjligt att uppfyllas till år 2030, men idag lever vi i en mer orolig värld så detta resultat kan ha förändrats vid nästa uppföljning hösten 2026.

Hög och jämlik livskvalitet

Det övergripande målet hög och jämlik livskvalitet följs upp via nedanstående effektmål.

Diagram 3: Effektmål för det övergripande målet hög och jämlik livskvalitet

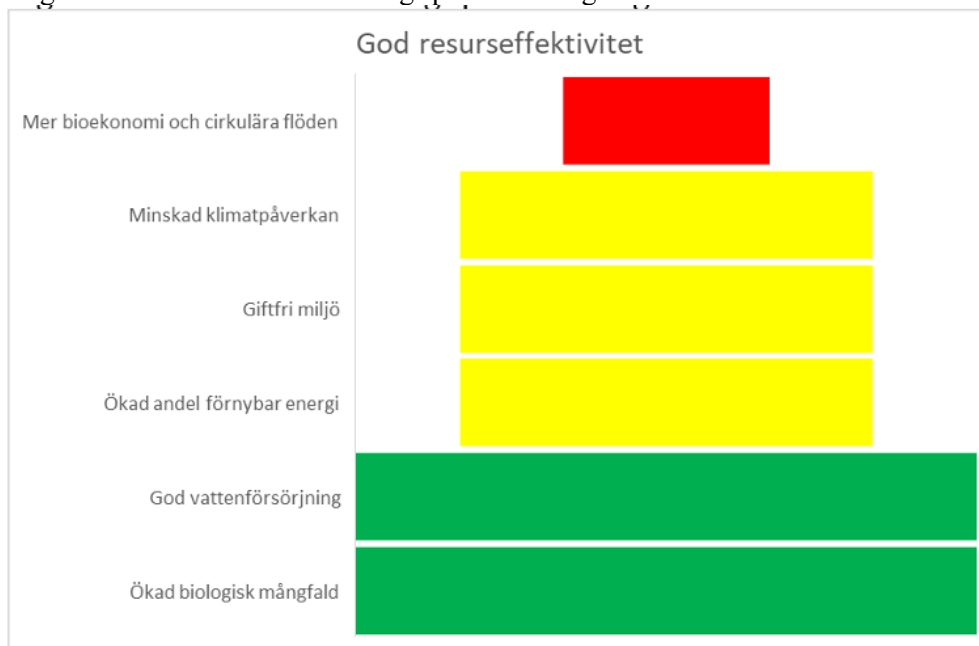

Fyra av målen bedöms vara röda, de vill säga med nuvarande utveckling kommer inte målen att uppfyllas till år 2030, två av målen bedöms vara gula. Bland annat har valdeltagandet i riksdags- region- och kommunval gått ned, och andelen med ett högt självskattat hälsotillstånd har sjunkit, både hos ungdomar och hos vuxna. I nuvarande takt bedöms inte detta övergripande mål kunna uppfyllas till år 2030.

God resurseffektivitet

Det övergripande målet god resurseffektivitet följs upp med hjälp av följande effektmål.

Diagram 4: Effektmål för det övergripande målet god resurseffektivitet

Ett av målen bedöms vara röd där framförallt andel återvunnit avfall har varit mer eller mindre oförändrad de senaste åren och ingen av kommunerna i länet når målvärdet på 60 procent. Tre av målen bedöms vara gula det vill säga bedömningen är att utvecklingen går åt rätt håll men för långsamt för att målen ska kunna nås till år 2030. Till exempel visar den senaste tillgängliga statistiken att utsläppen av växthusgaser minskar på länsnivå men att utvecklingen går för långsamt. Två mål bedöms vara gröna, gällande ökad biologisk mångfald så beror detta på att indikatorerna kopplat till detta mål ökar med några tiondels procentenheter. Totalt så bedöms dock inte det övergripande målet god resurseffektivitet kunna uppfyllas till år 2030.

Slutsats

Även om BRP+ livskvalitetsindex och nuvarande effektmål i RUS tas fram på olika sätt så pekar de på liknande utmaningar för länet. Generellt går det att se att det finns en koppling mellan ekonomisk utveckling och utmaningar inom sociala och miljömässiga förhållanden. Enligt RUS uppföljningen finns positiva trender inom olika effektmål, till exempel gällande innovationsgrad och attraktionskraft men flertalet effektmål utvecklas svagt, till exempel inom hälsa, delaktighet, miljö och kompetensförsörjning. Något som också kan ses via livskvalitetsindex i BRP+. BRP+ visar på utmaningar kring arbete och löner vilket kan kopplas till effektmålet kring stärkt konkurrenskraft, utmaningar kring trygghet och säkerhet samt hälsa kan kopplas till effektmålet kring hög och jämlik livskvalitet och till sist utmaningar i indexet kring miljö kvalitet som i sin tur hänger ihop med effektmålet kring god resurseffektivitet. Så både BRP+ livskvalitetsindex och nuvarande RUS-uppföljning visar på liknande mönster.

Livskvalitetsindex är dock mer mångfacetterat och innehåller mer detaljerade indikatorer och en mer avancerad beräkning av underindex som sammanfattas i ett övergripande index. Bedömningen av effektmålen i RUS görs istället manuellt för varje underliggande indikator kopplat till uppsatta målvärden. Även om Livskvalitetsindex idag inte bedöms kunna användas fullt ut i en större RUS-uppföljning finns det olika delar och olika mått som skulle kunna användas inom uppföljning av RUS. Till exempel inom området arbete och löner (se bilaga 1)

Även om BRP+ livskvalitetsindex har olika svagheter och inte ännu är fullt utvecklat så är bedömningen att det också går att använda som diskussionsunderlag, särskilt eftersom det också finns en mer detaljerad uppföljning på kommunnivå. Men att det kanske kan vara något som görs mer kontinuerligt i arbetet för att diskutera och forma det regionala utvecklingsarbetet under processens gång. Ett förslag är att till exempel ta fram en mer gedigen rapport liknande Läget i länet vartannat år, men att använda BRP+ för att styra fokus i det regionala utvecklingsarbetet mer kontinuerligt de år som inte den större uppföljningen görs.

Med det sagt så är det dock så behöver det tas fram kompletterande mått som idag inte finns, särskilt gällande energi, beredskap, samhällets robusthet, infrastruktur och transporter, områden som troligtvis kommer bli viktiga element i den större revideringen av RUS framöver. Men under tiden kan nuvarande uppföljning samt BRP+ fungera som bra diskussionsunderlag kring vilka utmaningar som finns i länet och det går att ta in vissa mått från BRP+ för att på så sätt utveckla den egna uppföljningen av det regionala utvecklingsarbetet.

Bilaga 1: Mått från Livskvalitetsindex

Nedanstående mått är tagna från Livskvalitetsindex BRP+, och skulle kunna fungera som kompletterande mått kopplat till uppföljning av RUS. Vid en jämförelse visade det sig också att de flesta av måtten i Livskvalitetsindex redan finns med i nuvarande RUS-uppföljning (till exempel mått kring valdeltagande, barn i ekonomisk utsatthet, sysselsättningsgrad etc.).

Det finns dock fler intressanta mått i BRP+ än vad som visas nedan, men oftast finns inte värden på dem för år 2024, vilket gör att de behöver undersökas närmare för att se om de går att tas fram. Nedan finns två mått som saknar värden ett för år 2023 och ett för år 2024, vilket behöver undersökas närmare. Det finns också en motivering kopplat till måtten för att tydliggöra varför de skulle vara intressanta att ha med.

Mått från Livskv.index BRP +	2023	2024	Motivering
Demokrati			
Förtroendevalda i kommunfullmäktige eller regionfullmäktige som utsatts för trakasserier, hot eller våld, andel (%)	Inget värde	23,4	Säger något om medborgarnas möjlighet och vilja att rösta i valet och hur förtroendevalda upplever sin vardag kring hot våld och trakasserier
Valdeltagande i det valdistrikt som hade lägst andel röstande i senaste regionvalet, andel (%)	49,5	49,5	
Tillgänglighet			
Invånare med tillgång till dagligvarubutik inom 2 km, andel (%)	74	74,1	Säger något om samhällsservice och möjlighet att leva och bo på landsbygden
Invånare 0-16 år med tillgång till grundskola inom 2 km, andel (%)	82,5	82,7	
Arbete och löner			
Kvinnors andel av männens lönesumma, dagbefolkning, andel (%)	75,7	inget värde	Säger något kring arbetsmarknaden, jämställdhet och fördjupat mått kring arbetslöshet
Långtidsarbetslösa i befolkningen, 25-65 år, andel (%)	3,7	3,8	
Hälsa			
Förekomst av diabetes typ 2, andel (%)	7	7	Säger något om levnadsvillkor